

* Stadse wijkes met expliciete vormen en kleurstellingen steken af tegen een historisch en kleinschalig lint

Klarenbeek

> Ontstaansgeschiedenis

Klarenbeek is voor Veluwe begrippen een relatief jong dorp. Het natte heidelandschap is pas in de negentiende eeuw ontgonnen en gecultiveerd als agrarisch gebied, afgewisseld met bossen gericht op de houtproductie. Het dorp zelf ontwikkelde zich als kleinschalig lintdorp langs één van de oude verbindingswegen tussen Arnhem en Deventer.

Tot de Tweede Wereldoorlog bestond Klarenbeek feitelijk uit twee dorpskernen. Het Voorster deel is ontstaan als een katholieke nederzetting. Het had een sterke relatie met landgoed Klarenbeek en de nabijgelegen Rooms-katholieke kerk en school. In dit deel staat ook de oude houtzaagmolen voor de zuidelijk gelegen bossen. Het Apeldoornse Klarenbeek was een iets kleinere nederzetting met een protestants karakter en meer gericht op de landbouw.

Na de Tweede Wereldoorlog zijn ten oosten van de Klarenbeekseweg een aantal uitbreidingswijken gebouwd door zowel de gemeente Voorst als de gemeente Apeldoorn.

> Kermis in Klarenbeek met op de achtergrond de molen als herkenningsbaken.

> Klarenbeek rond 1900: twee kernen in twee gemeentes.

> Klarenbeek nu: nog steeds twee kernen nu met sportveld ertussen.

> Ruimtelijke ingrediënten

In zichzelf gekeerde wijpjes achter het lint

De groei van Klarenbeek is grotendeels planmatig geweest in de vorm van kleine wijpjes. De nieuwe wijpjes verschenen 'achter' de losse lintbebouwing van de Klarenbekerweg. Elk wijpje heeft een eigen thematiek van woningtypen, straatprofielen en materiaal- en kleurstellingen. In de wijpjes zijn soms dorps kenmerken zichtbaar, maar het geheel is eerder stads dan dorps qua opzet.

De lintbebouwing is nog grotendeels intact en in de loop der jaren hier en daar aangevuld met nieuwbouw. Typisch voor het lint is dan ook de grote variatie aan woningvormen, architectuur en kleur. Dit steekt af tegen de herhaling van de woningtypen in de wijpjes.

★ Zet de typische Klarenbeekse aanpak door in nieuwbouw, waarbij elke dorpsuitbreiding een afgeronde wijk oplevert met een eigen (dorps) identiteit

★ Bouw langs de Klarenbekerweg door in de lintstructuur

> Klarenbeek is een verzameling van uitbreidingswijken met elk een uitgesproken eigen karakter. De wijpjes liggen als losse eilanden achter het historische lint van de Klarenbeekse weg.

> In de zuidelijke dorpsrand van Klarenbeek komen zachte overgangen naar het landschap voor. De bossingels zorgen ervoor dat het landschap altijd dichtbij voelt.

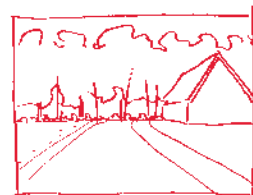
> Waar het landschap open is, zijn de dorpsranden juist hard. Een straat markeert de messcherpe grens tussen het dorp en buitengebied.

Landschap op afstand

Door steeds wijkjes achter het lint toe te voegen is het landschap steeds verder naar de buitenrand gedrongen. In de wijken zelf is maar weinig voelbaar van het omliggende landschap. Alleen aan de dorpsranden heb je nog zicht op de omgeving. Hier is het dorpsgevoel het sterkst. In de wijkjes is wel groen, maar dit zijn vooral 'stadse' oplossingen in de vorm van groenstrookjes, bomenrijen of strakke haagblokken.

Aan de zuidzijde van het dorp is de relatie met het landschap nog het sterkst. Hoge bosstroken en houtwallen zijn op veel plekken ook van binnenuit de wijkjes zichtbaar. Ze geven de suggestie dat het landschap dichtbij is. Op de plekken waar het dorp en de bosrand elkaar raken is de dorpsrand ook werkelijk zachter door de gedraaide kavels, grote tuinen en onverharde paden.

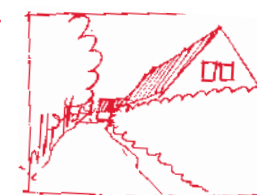
Op de plekken waar bosranden ontbreken en het dorp aan open weilanden grenst, is de dorpsgrens hard en scherp. De grens bestaat hier uit rijen van gelijke woningen met voorkanten naar het landschap en een straat die het dorp en buitengebied messcherp van elkaar snijdt.

★ Zorg dat het zicht op het omliggende landschap behouden blijft

★ Haal het landschap naar binnen, waardoor het dorps karakter van Klarenbeek niet alleen tot de dorpsrand beperkt blijft

★ Versterk het dorps karakter van de dorpsranden door zachte overgangen naar het landschap te maken

Dorps op onderdelen maar niet in zijn totaal

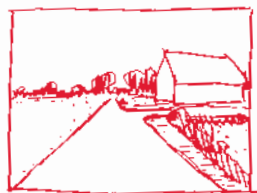
De uitbreidingswijken van Klarenbeek zijn kleinschalig maar nogal stedelijk ontworpen. Elk wijkje bestaat uit een in zichzelf gekeerde wegenstructuur, vaak met doodlopende wegen aan de randen. Langs de wegen staan veel woningen van hetzelfde type, met strakke rooilijnen en in een hoge dichtheid. Ook de openbare ruimte is stads: straten met verhoogde trottoirs, achterpaden en pleintjes. Het materiaalgebruik in de openbare ruimte is uitgesproken kunstmatig. Vooral de gele bestrating in de Dijk maar ook de rode betonstraatstenen in het er tegenover gelegen wijkje roepen stadse associaties op en contrasteren met het ingetogen beeld langs de dorpsranden en het lint.

Opvallend is dat veel wijkjes een geheel eigen architectuur hebben met expliciete vormen en kleurstellingen die repeterend worden toegepast. Ook hierdoor is het beeld eerder stads dan dorps.

Tussen de wijkjes en deels erin zijn nog sporen van het oorspronkelijke landschap zichtbaar: op onbebouwde veldjes, bij het zicht op een oude molen of een gespaarde houtwal. Juist op deze plekken laat Klarenbeek zijn meest dorps- en verrassende kant zien.

★ Wees zuinig op de spaarse dorps- elementen en zorg ervoor dat ze vanuit veel standpunten zichtbaar blijven

★ Houd de openbare ruimte rustig en arge- loos. Gebruik daarom geen expliciete kleuren en maak geen stadse straatprofielen

★ Maak informele routes naar de hoogte- punten in het dorp zoals de kerk, de molen, het landgoed en de beek

★ Probeer wijkjes min- der stads te ontwerpen door ingrediënten uit de basisrecepten van dit kookboek toe te passen

> De stadse inrichting van de openbare ruimte en de expliciete kleurstellingen van de woningen en verharding zorgen ervoor dat veel wijkjes ondanks een lage bebouwingshoogte toch niet dorps ogen.

> Op plekken waar iets wordt afgeweken van een planmatige opzet ontstaat direct een meer dorps- sfeer.